

Sygn. akt I CSK 4724/22

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska

w sprawie z powództwa K. O. i P. O.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym 20 grudnia 2022 r. w Izbie Cywilnej w Warszawie,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z 30 marca 2022 r., sygn. akt V Ca 818/19,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

**2. zasądza na rzecz K. O. i P. O. od pozwanego kwotę 2700 zł
(dwa tysiące siedemset złotych) z tytułu zwrotu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 marca 2022 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zmienił wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie z 20 grudnia 2018 r. i zasądził od pozwanego Bank spółka akcyjna z siedzibą w W. na rzecz powodów K. O. i P. O. solidarnie kwotę 54.262,47 zł z ustawowymi odsetkami oraz oddalił powództwo w pozostałej części.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w części i wskazując na naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 9 ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz

niektórych innych ustaw z dnia 5 sierpnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1634) w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.

Ponadto skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego: m.in. art. 69 ust. 3 w zw. z art. 75b ustawy Prawo bankowe (dalej: "pr.bank.") w brzmieniu obowiązującym od dnia 26 sierpnia 2011 r., w związku z art. 1, art. 4, art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165, poz. 984); naruszenie art. 385¹ § 1 i art. 385¹ § 2 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95); naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385² k.c. w zw. z art. 65 k.c.; art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385 § 2 w zw. z art. 5 Dyrektywy 93/13; art. 111 ust. 1 pkt 4 w zw. z art. 1 w zw. z art. 5 ust. 2 pkt 7 pr.bank.; art. 411 pkt 2 k.c.; art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

Skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych dotyczących m.in.: wpisu do rejestru klauzul niedozwolonych i rozszerzonej prawomocności (479⁴³ k.p.c. w zw. z art. 9 ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 sierpnia 2015 r., Dz.U. z 2015 r., poz. 1634); skutków uznania za niedozwolone postanowień umowy kredytu waloryzowanego kursem waluty CHF, odsyłających do tabeli kursowej banku; oceny czy spełnianie przez kredytobiorcę świadczeń na rzecz banku czyniło zadość zasadom współżycia społecznego jako słuszne, społecznie akceptowane i realizujące zasadę uczciwego postępowania, polegającą na rozliczeniu się z tego, co zostało przysporzone oraz kwestii czy sąd dokonuje z urzędu oceny, czy spełnianie świadczeń przez kredytobiorcę czyniło zadość zasadom współżycia społecznego, czy bierze to pod uwagę jedynie na zarzut pozwanego; zakresu związania stron w sytuacji stwierdzenia, że waloryzacja kredytu (przeliczenia kwoty kredytu ze złotych polskich na walutę według kursu kupna waluty obcej z tabeli kursowej banku) i spłata rat kapitałowo-odsetkowych następuje w złotych polskich po przeliczeniu według kursu sprzedaży waluty obcej z tabeli kursowej banku.

Ponadto skarżący na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, gdyż istnieje potrzeba wykładni art. 385¹ § 1 k.c., wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych w zakresie interpretacji pojęcia „głównych świadczeń stron” w odniesieniu do postanowień umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem waluty obcej, dotyczących przeliczania kwoty uruchamianego kredytu i rat kapitałowo-odsetkowych kredytu według kursu waluty obcej z tabeli kursowej banku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli zachodzi (przynajmniej) jedna z wymienionych w tym przepisie przyczyn, co powinno zostać wykazane i należycie uzasadnione przez wnoszącego skargę (art. 398⁴ § 2 k.p.c.). Warunki, jakim powinno odpowiadać prawidłowe uzasadnienie wniosku, zostały określone w bogatym i ustabilizowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego. Objąsnił w nim również, że skarga kasacyjna jako szczególny środek zaskarżenia nie służy weryfikacji prawidłowości podstawy faktycznej i prawnej orzeczenia.

Skarżący podniósł, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawa wywołujących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, co uzasadnia - jego zdaniem - przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Jednakże wskazane przez skarżącego przepisy, zwłaszcza art. 385¹ § 1 i 2 k.c. były przedmiotem orzeczeń Sądu Najwyższego, zwłaszcza w zakresie interpretacji pojęcia „głównych świadczeń stron” w odniesieniu do postanowień umowy kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem waluty obcej i nie ma potrzeby, aby w tym zakresie Sąd Najwyższy wypowiadał się ponownie. Pierwotne stanowisko, że klauzule indeksacyjne nie stanowią postanowień określających główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., a jedynie pośrednio wywierają wpływ na wysokość świadczenia głównego, ustąpiło miejsca pogładowi, że określają one jednak główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż kształtują wprost wysokość sumy kredytu (zob. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020

r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22, i z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22).

Natomiast wyeliminowanie ryzyka kursowego jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, że należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, co w konsekwencji prowadzi do niezwiązania umową w całości (zob. wyroki SN: z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 975/22; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22; z 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, oraz z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22).

Wprost tę kwestię rozstrzygnął Sąd Najwyższy w wyroku z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22 (OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48), że jeżeli na skutek wyeliminowania abuzywnej klauzuli przeliczeniowej z umowy kredytu w walucie obcej nie jest możliwe ustalenie kwoty, którą bank powinien oddać do dyspozycji kredytobiorcy, umowa nie może wiązać stron w pozostałym zakresie.

Nieskuteczność powołania się przez skarżącego na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wiąże się z koniecznością sformułowania określonego problemu prawnego o charakterze abstrakcyjnym, powołania przepisów, które stanowiły źródło jego powstania, zaprezentowania juretrycznej argumentacji przekonującej o istnieniu na tle tego problemu rozbieżnych ocen prawnych, a także świadczącej o poważnych trudnościach w jego rozwiązaniu, ponadto wskazania, dlaczego jest ono istotne (por. m.in. postanowienia SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z 12 grudnia 2013 r., IV CSK 384/13). W niniejszej sprawie nie występują zatem wskazane przez skarżącego zagadnienia prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż zostały już one rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Po pierwsze, mając na względzie stanowisko, że wszelkie wyłączenia i wyjątki od zasady samodzielności i niezawisłości sądu w dokonywaniu ocen materiału dowodowego należy interpretować ścieśniająco (zob. wyroki SN z 23 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, i z 13 maja 2021 r., V CSKP 73/21, OSNC 2022, nr 2, poz. 19) należy wskazać, że zasadniczo fakt wydania wyroku, o którym mowa w art. 479⁴³ k.p.c., wyłącza możliwość dokonania samodzielnej oceny, czy dane

postanowienie ma charakter abuzywny (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 20 listopada 2015 r., III CZP 17/15, OSNC 2016, nr 4, poz. 40).

Sąd Okręgowy w Warszawie poczynił odpowiednie ustalenia w zakresie rozszerzonej podmiotowo prawomocności orzeczeń w przedmiocie wpisu danego postanowienia do rejestru klauzul niedozwolonych. Rozwagał czy postanowienie umowne zostało już uznane za abuzywne ze skutkiem wpisu do wspomnianego rejestru.

Po drugie, mechanizm ustalania kursów waluty na podstawie tabel kursowych ustalanych przez bank jest sprzeczny z dobrymi obyczajami, narusza rażąco interesy konsumenta i równowagę stron, a klauzula, która pozwala na pełną swobodę ustalania kursu walutowego, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oraz że niedozwolone postanowienie umowne jest od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść konsumenta, który może udzielić następnie świadomej i wolnej zgody na to postanowienie i w ten sposób przywrócić mu skuteczność z mocą wsteczną (zob. m.in. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasadę prawną z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; uchwałę z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87; wyroki SN: z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7–8, poz. 79; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22).

Po trzecie, świadczenia spełnione w wykonaniu nieważnej umowy kredytowej lub na podstawie niedozwolonego postanowienia umowy stanowią świadczenia nienależne (art. 410 § 2 k.c.). Zasada ta obejmuje również świadczenia spełnione przed zakwestionowaniem przez konsumenta postanowień abuzywnych zawartych w umowie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przesądza, że konsumentowi i kredytodawcy przysługują wówczas odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (uchwała składu siedmiu sędziów – zasada prawna z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56).

Po czwarte, w orzecznictwie przyjęto, że art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 umożliwia, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, iż ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/19). Klauzule indeksacyjne stanowią postanowienia określające główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c., gdyż kształtują wprost wysokość sumy kredytu (zob. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr B, poz. 20; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22, i z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania rozstrzygnięto stosownie do art. 98 § 1 i 3 i art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.